

ΑΔΗΣΟΚ: ΠΡΟΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Το παρακάτω άρθρο του Ανδρέα Ζαρτίδη δημοσιεύεται σαν συμβολή στον προσυνεδριακό διάλογο πάνω στα ιδεολογικά προβλήματα του ΑΔΗΣΟΚ.

Κανέναν δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι το ΑΔΗΣΟΚ βρίσκεται στο κέντρο μιας σοβαρής κρίσης.

Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι η κρίση προέκυψε:

λόγω βασικών ιδεολογικών διαφορών και
λόγω της μη εφαρμογής των προνοιών του
Καταστατικού από την Αριστερή Πτέρυγα.

Δεν αρνούμαι ότι και τα δύο αυτά στοιχεία βρίσκονται στη ρίζα της κρίσης μας.

Εκείνοι που αποδίδουν περισσότερο βάρος στις ιδεολογικές διαφορές ισχυρίζονται ότι μια ομάδα μέσα στο ΑΔΗΣΟΚ προσπάθησε να παρουν το Κίνημα προς τα δεξιά και συγκεκριμένα μακριά από τον σοσιαλιστικό προσανατολισμό του. Ας δούμε αν υπάρχει τέτοια ομάδα μέσα στο Κίνημά μας και αν πράγματι προσπαθεί να σύρει το Κίνημα προς τα δεξιά. Μιλώντας τώρα, δεν εκπροσωπώ ούτε δεσμεύω καμιά ομάδα. Πολύ περισσότερο δεν εκπροσωπώ ομάδα που προσπαθεί να σύρει το Κίνημα προς τα δεξιά.

Θα εξηγήσω, όσο μπορώ πιο απλά και με σαφήνεια ποια είναι η θέση μου και πως σκέφτομαι.

Στο ιδρυτικό μας Συνέδριο εκκρίναμε σχεδόν ομόφωνα ένα καταστατικό και ένα πρόγραμμα.

Λέω σχεδόν ομόφωνα, διότι οι παρισταμένοι από την Αριστερή Πτέρυγα απέσχαν κατά την ψήφιση του καταστατικού και καταψηφισαν το Πρόγραμμα.

Εχουμε λοιπόν ένα Καταστατικό και ένα Πρόγραμμα. Σ' αυτά τα δυο ντοκουμέντα είναι διατυπωμένες και οι αρχές και η ιδεολογία μας και οι προσανατολισμοί μας. Εγώ εξακολουθώ να πιστεύω και να υποστηρίζω και το καταστατικό και το Πρόγραμμά μας. Τώρα! αυτό που λέω είναι μήπως αρκετό χλια να καθησυχάσει όσους νομίζουν ή όσους επίστεψαν ότι τραβώ δεξιά; Όχι! δεν είναι αρκετό. Θα βάλω στον εαυτό μου ορισμένα ερωτήματα που νομίζω ότι θα μου έβαζε κάποιος από τους αναχνώστες και θα τα απαντήσω.

Το πρώτο ερώτημα είναι αν είμαι σοσιαλιστής, αν πιστεύω στον σοσιαλισμό.

Απαντώ χωρίς επιφυλαξη και απερίφραστα. Εξακολουθώ να είμαι σοσιαλιστής και να πιστεύω στον σοσιαλισμό. Το καταστατικό και το

Προγράμμα του ΑΔΗΣΟΚ όπως είναι, με εκφράζουν. Τα θεωρώ και σαφή και επαρκή.

Το δεύτερο ερώτημα είναι αν με τις κοσμογονικές αλλαγές που έγιναν στις σοσιαλιστικές χώρες η αντίληψη μου για τον σοσιαλισμό άλλαξε;

Ναι! άλλαξε! Επειδή εκείνο που κατέρρευσε είναι ο λεχομενος επιστημονικός Σοσιαλισμός του Μαρξισμού-Λένινισμού, εγώ δεν είμαι σοσιαλιστής αυτού του τύπου. Δεν είμαι δηλ. σοσιαλιστής Μαρξιστής-Λένινιστής.

Κάποιος μπορεί να μου πει ότι αυτό που λέω, το ότι δηλ. δεν είμαι μαρξιστής αποτελεί παραβίαση των αρχών και του προανατολισμού του Κινήματος. Μια τέτοια άποψη είναι αστηρικτή διότι το Κίνημα μας δεν είναι μαρξιστικό. Ποτε δεν είπαμε ότι το ΑΔΗΣΟΚ είναι μαρξιστικό. Αλλά και αν ήταν μαρξιστικό - που δεν είναι - οποιοσδήποτε από μας δικαιούται να μην είναι μαρξιστής και δικαιούται να κάμνει κριτική του μαρξισμού. Διαφορετικά γιατί λέμε ότι το Κίνημα μας είναι πολυφωνικό και πλουραλιστικό.

Το ΑΔΗΣΟΚ λοιπόν δεν είναι μαρξιστικό. Το μόνο που δικαιούμαστε να πούμε είναι ότι το Κίνημα μας εμπνεεται μεταξύ άλλων - και τονίζω αυτό το μεταξύ άλλων - από την μαρξιστική και διαλεκτική σκέψη. (σελ. 6 Καταστ. Παράγρ. 9). Δικαιούμαστε ακόμα να πούμε ότι ο σοσιαλισμός στον οποίον πιστεύουμε έχει σαν μια από τις πηγές του - και τονίζω αυτό το μια από τις πηγές του - στην Μαρξιστική σκέψη. Άλλη πηγή είναι τα οράματα της Γαλλικής Επανάστασης. Άλλη πηγή είναι τα οράματα της Οκτωβριανής Επανάστασης. Άλλη πηγή είναι η Πανανθρώπινη δημοκρατική σκέψη.

Αυτά δεν τα λέω εγώ. Τα λέει το Πρόγραμμα του Κινήματος (σελ.6)

Το ΑΔΗΣΟΚ - λέει το Πρόγραμμά μας - συνενώνει στις γραμμές του όσους συμφωνούν με τους σοσιαλιστικούς προανατολισμούς του. Αλλά - υπάρχει ένα αλλά - ανεξάρτητα από τις κοσμοθεωρητικές τους αφετηρίες. (Προγρ.σελ.6)

Το επόμενο ερώτημα που μπορεί να κληθώ να απαντήσω είναι σχετικό με τις κοσμοκαλασίες που συνέβησαν στην Σοβ.Ενωση και τις άλλες σοσιαλιστικές χώρες. Τι είναι εκείνο που απέτυχε; η ιδεολογία ή το μοντέλλο; η ιδεολογία ή τα πρόσωπα που την εφαρμόσαν; η ιδεολογία ή τα κόμματα που την εφαρμόσαν;

Έγραψα στον "Φιλελεύθερο" δύο άρθρα πάνω σ'αυτό το θέμα στα οποία φαίνεται καθαρά η απάντησή μου. Η απάντησή μου είναι: Μόνον ιδεολογικοί αλχημιστές είναι σε θέση να διακώρηνουν την ιδεολογία από το μοντέλλο. Μόνον ιδεολογικοί ταχυδακτυλουργοί μπορούν να διακώρηνουν την ιδεολογία από τα πρόσωπα που την διατύπωναν και την εφαρμόσαν. Το ίδιο λέω για κείνους που προσπαθούν να διακώρηνουν την ιδεολογία από τα κόμματα που την πιστεύουν, την συμπληρώνουν την αναθεωρούν και την εφαρμόζουν στην πράξη.

Στην Σοβ.Ενωση επί 70 χρόνια το Κ.Κ.Σ.Ε. ήταν το ιδεολογικό κάστρο του Επιστημονικού Σοσιαλισμού. Του Μαρξισμού Λενινισμού, αρχότερα του Προλεταριακού Διεθνισμού. Αλοΐμονον σε κείνον, άτομον ή Κόμμα, που θα τολμούσε να προσθέσει ή να αφαιρέσει ένα λῶτα ή ένα νι από την θεσμοθετημένη θεωρία - ιδεολογία. Αυτό το Κόμμα, το ΚΚΣΕ, το σοφώτερο από της θεωρητικής και το καθαρώτερο από της ιδεολογικής άποψης, έκτισε ένα μοντέλλο σοσιαλιστικής κοινωνίας. Το έκτισε πάνω στη βάση της θεωρίας και της ιδεολογίας του. Ετσι μας έλεξαν και κανέναν θεωρητικός από κανένα Κομμουνιστικό Κόμμα σ'όλο τον Κόσμο δεν διαφωνούσε.

Τώρα μας λεν: Ξέρετε; Το μοντέλλο, κτίστηκε όχι πάνω στη βάση της γνησιας, της ανόθευτης θεωρίας - ιδεολογίας, αλλά πάνω στη βάση μιας διαστρεβλωμένης ιδεολογίας. Ωραία! 70 χρόνια διαστρεβλώνετο η θεωρία και η ιδεολογία του Σοσιαλισμού, του επιστημονικού σοσιαλισμού, και δεν βρέθηκε εσωτερικά ή εξωτερικά η δύναμη να επανορθώσει τη διαστρέβλωση, να διορθώσει το μοντέλλο και να αποτρεψει την κοσμοκαλασιά. Αυτή και μόνη η αδυναμία δείχνει ότι για ότι συνέβη στις χώρες του σοσιαλισμου δεν φταίν μόνο τα Κόμματα, δεν φταίνε μόνο τα πρόσωπα, δεν φταίνει μόνο το μοντέλλο, φταίνει και η ιδεολογία. Ετσι εξηχείται και το ότι στις χώρες του πρώην Υπαρκτού Σοσιαλισμού τα Κόμματα της εξουσίας αλλάζουν ονόματα εγκαταλείπουν όχι μόνο το μοντέλλο αλλά και τους προσανατολισμούς τους.

Η θεωρία του ιδεολογικού άξονα.

Διατυπώνεται η άποψη ότι το Κίνημα μας πρέπει να αποκρυσταλλωθεί του ιδεολογικού του άξονα.

Αυτή η θέση είναι αποδεκτή. Δεν μπορεί να υπάρξει Κίνημα ή Κόμμα δίχως ένα τέτοιο ιδεολογικό άξονα. Το πρόβλημα μας δεν είναι αν θα υπάρχει ή όχι ιδεολογικός άξονας αλλά ποιος θα είναι αυτός ο άξονας. Το καταστατικό μας λέει ότι το ΑΔΗΣΟΚ είναι πολιτική οργάνωση που θέτει σαν σκοπό τη δημοκρατική Σοσιαλιστική Κοινωνία (Κεφ.Ι παράγραφος 1).

Ποιο κάτω το Καταστατικό μας λέει ότι είμαστε ένα κίνημα που επιδιώκει να ενώσει στις γραμμές του όλα τα στρώματα του λαού της Κύπρου που επιδιώκουν τον ίδιο βασικό σκοπό του δημοκρατικού Σοσιαλισμού. (Κεφ.Ι παράγραφος 2)

Ακόμα πιο κάτω το Καταστατικό μας (Κεφ.Ι παρ.8) λέει ότι το Κίνημα μας εμπνέεται από τις σύγχρονες αναζητήσεις του σοσιαλιστικού κινήματος σε όλο τον Κόσμο.

Από τα πιο πάνω που παράθεσα από το Καταστατικό είναι φανερό ότι στο ερώτημα ποιος θα είναι ο άξονας, η απάντηση είναι ότι ο ιδεολογικός μας άξονας πρέπει να είναι σοσιαλιστικός. Αν τα πράγματα εσταματούσαν ως εδώ δεν θα είχαμε προβλήματα. Όμως δεν σταματούν εδώ. Από την στιγμή που θα συμφωνήσουμε ότι ο ιδεολογικός άξονας μας είναι σοσιαλιστικός εχειρεται το ερωτημα : Ποιανού σοσιαλισμού; Ουστυχώς ή ευτυχώς δεν υπάρχει σήμερα

- όπως και προηγούμενα - ένα είδος σοσιαλισμού. Εάν υπάρχει κανείς που λέει ότι "σοσιαλισμός" - ιδιαίτερα με την έννοια της πορείας προς μια δικαιότερη και ανθρωπινότερη κοινωνία - ότι "σοσιαλισμός" είναι ένα μόνον είδος θέλω να του πω ότι έχω διαφωνώ μαζί του. Και αυτό που λέγεται " πορεία προς τον σοσιαλισμό " και οι σταθμοί της πορείας και το τέρμα - εάν θα υπάρξει τέρμα - θα διαφέρουν. Οι διαφορές θα είναι το αποτέλεσμα διαφόρων παραχόντων. Της ιδεολογίας των πρωταγωνιστών, της οικονομικής ανάπτυξης της κάθε χώρας, της γεωγραφίας, των εθνικών πολιτισμικών παραδόσεων, της ταξικής διάρθρωσης του πληθυσμού.

Οι Μαρξιστές Λενινιστές μέσα από μια βασανιστική πορεία βίας, περιόδων πείνας και στερήσεων όχι μόνον υλικών αγαθών αλλά και των ελευθεριών των λαών τους, μας έδωσαν το εκτρωμα του υπαρκτού σοσιαλισμού. Οι σοσιαλδημοκράτες της Σκανδιναβίας μας έδωσαν ένα σοσιαλισμό που μερικοί μαρξιστές τον ονομάζουν "βελτιωμένο καπιταλισμό".

Λανθασμένα και αυθαίρετα οι μαρξιστές ονομάζουν το Σκανδιναβικό μοντέλλο του σοσιαλισμού σαν βελτιωμένο καπιταλισμό. Ενώ προσωπικά, αν έχω να επιλέξω μεταξύ του σκανδιναβικού σοσιαλιστικού μοντέλλου και του Σοβιετικού θα επέλεγα χλια να ζήσω μέσα, στο Σκανδιναβικό μοντέλλο. Θα επέλεγα επίσης και την πορεία που ακολούθησαν.

Οι Εργατικοί της Βρετανίας μας έδωσαν κάτι άλλο. Επήραν και έχασαν και ξαναπήραν και ξαναέχασαν την εξουσία. Εθνικοποίησαν τους βασικούς κλάδους της οικονομίας μερικοί από τους οποίους ωδηγήθηκαν στην χρεωκοπία. Τώρα ιδιωτικοποιούνται. Ενώ πιστεύω ότι οι Εργατικοί στην Αγγλία ακολούθησαν μια πορεία και άρχισαν να κτίζουν ένα δικό τους μοντέλλο σοσιαλισμού. Η πορεία τους ήταν μια πορεία μεταρρύθμισης και όχι βίαιης ανατροπής του καπιταλισμού.

Με την πείρα που απέκτησα στο μεταξύ αν επρόκειτο να διαλέξω μεταξύ της πορείας και του μοντέλλου των Μαρξιστών Λενινιστών της Τσεχοσλοβακίας και της πορείας και του μοντέλλου των Βρετανών Εργατικών θα επέλεγα το δεύτερο, το Βρετανικό.

Το Εργατικό Κίνημα της Κύπρου, αγωνιζόμενο για 60 χρόνια με μακροπρόθεσμο στόχο τον σοσιαλισμό κατώρθωσε να εξασφαλίσει με τους εργαζόμενους της Κύπρου κατακτήσεις τις περισσότερες από τις οποίες υπόσχεται στους εργαζόμενους ο σοσιαλισμός. Με άλλα λόγια στην Κύπρο το εργατικό κίνημα με τους αγώνες του κατώρθωσε να βελτιώνει ως ένα υπολογισμό βαθμό τις συνθήκες εργασίας και ζωής των εργαζομένων της χώρας μας. Με την πείρα που απέκτησα στο μεταξύ για τις συνθήκες εργασίας στην σοσιαλιστική Βουλγαρία, Μολδαβία και Αρμενία, προτιμώ τις συνθήκες που έχουμε εμείς στην Κύπρο σήμερα.

Μετά από αυτά που έχω πει χυρίσω πίσω στο θέμα του ιδεολογικού άξονα. Είπαμε ότι σύμφωνα με το Καταστατικό και το Πρόγραμμα του κινήματος μας ο ιδεολογικός μας άξονας πρέπει να είναι σοσιαλιστικός. Επειδή όμως υπάρχουν πολλές "ιδεολογικοπολιτικές

αποχρώσεις" πολλές "ιδεολογικές και πολιτικές παραλλαγές" σ'αυτο το στίγμα της ταυτότητας μας, πρέπει κατά την γνώμη μερικών να πούμε καθαρά ποιόν "απόχρωση" ποιόν "παραλλαγή" επιλεγούμε για το ΑΔΗΣΟΚ. Πρέπει κατά την γνώμη τους να πούμε ότι εμείς επιλεγούμε "αυτήν" ή "εκείνην" ή την "τάδε" απόχρωση ή παραλλαγή.

Αυτή η άποψη μας οδηγεί κατευθείαν στον στενό χώρο του δογματισμού. Αυτή η άποψη μας οδηγεί σε σύγκρουση με το Πρόγραμμα μας που λέει ότι ο σοσιαλισμός μας δεν είναι "προδιαγεγραμμένο σύστημα" (σελ.6). Όταν μερικοί μας λένε ότι στον Σοσιαλισμό μας πρέπει να κυριαρχεί η κοινωνικοποιημένη οικονομία μας "προδιαγράφουν" ένα σύστημα.

Εδώ θα κάμω μιαν παρενθεση. Μερικοί αναθεματίζουν όσους κατά τη γνώμη τους δέχονται ένα σοσιαλισμόν στον οποίον φθάνουμε βελτιώνοντας τον καπιταλισμό. Όταν οι ίδιοι αναγκάζονται να απαντήσουν πως φθάνουμε στην κατάσταση της "κυριαρχούσας" κοινωνικοποιημένης οικονομίας απαντούν: "Η κοινωνικοποιημένη δόλοκτησία πρέπει να αντικαθιστά την ατομική, σαν μια οικονομική και κοινωνική αναγκαιότητα και αφού προϋπάρξουν οι απαραίτητες αντικειμενικές προϋποθέσεις..." Απαντούν επίσης ότι "η κοινωνικοποίηση δεν πρέπει να είναι αποτέλεσμα γραφειοκρατικών μετρών..... Πρέπει να αποδεικνύει την ανωτερότητα της στον ανταγωνισμό με την ατομική δόλοκτησία". (αποψεις Φ.Π.Δίχκλη)

Στες απαντήσεις τους προσθέτουν και τα ακόλουθα:

"Η κοινωνικοποιημένη παραγωγή πρέπει να στηρίζεται στη δράση των αντικειμενικών οικονομικών νόμων και ειδικότερα των Νόμων της αγοράς".

"Η κοινωνικοποιημένη δόλοκτησία να καθιερώνεται σαν αντικειμενική ανάγκη που αναβαθμίζει την οικονομία και την κοινωνία".

Όταν όλα αυτά τα προσθέσεις και λάβεις υπόψη σου ότι εις το εΐης αποκλείομε την βία και τα γραφειοκρατικά μετρα, τι άλλο συνιστούν παρά μιαν πορεία βελτίωσης του καπιταλισμού;

Φαίνεται ότι μερικοί από μας εξακολουθούμε να είμαστε δογματικοί και να φοβούμαστε να πούμε τα πράγματα με το όνομα τους. Εγώ δεν φοβούμαι να πω τα πράγματα με το όνομα τους. Είμαι σοσιαλιστής όχι του τύπου των Μαρξιστών Λενινιστών. Ο σοσιαλισμός στον οποίον πιστεύω είναι μια δημοκρατικώτερη, κοινωνικά δίκαιότερη, ανθρωπινότερη, ευημερούσα κοινωνία στην οποίαν θα φθάσούμε μεταρρυθμίζοντας όχι ανατρέποντας βίαια τον καπιταλισμό.

Η Μαρξιστική αντίληψη για την ιστορία.

Στο καταστατικό μας (Α9) γράφουμε ότι "το ΑΔΗΣΟΚ στη δράση και στις προεργασίες του εμπνέεται από τες δημοκρατικές ιδεολογικές κατακτήσεις της ανθρωπότητας, τη μαρξιστική και διαλεκτική

σκέψη, τες αξίες και τες σύγχρονες αναζητήσεις του σοσιαλιστικού κινήματος σε όλο τον κόσμο".

Εγώ δέκτηκα αυτή τη διατύπωση του καταστατικού χωρίς επιφύλαξη. Συνεχίζω να τη δέχομαι χωρίς επιφύλαξη. Αν χινόταν εισηγήση να διαγραφεί αυτή η διατύπωση εγώ θα διαφωνούσα. Αν χινόταν εισηγήση να γραφτεί στο καταστατικό ότι το Κίνημα μας είναι "Μαρξιστικό" ή "Μαρξιστικό-Λενινιστικό" ή "Μαρξιστικό - Τροτσκιστικό" επίσης θα διαφωνούσα.

Η Μαρξιστική σκέψη είναι μια από τες πηγές της ιδεολογίας μας. Δεν είναι η μόνη. Η Γαλλική επανάσταση είναι μια άλλη πηγή. Ο Χριστιανισμός (όχι η χριστιανική θεολογία) είναι μια άλλη πηγή. Ο Ουμανισμός που εμφανίστηκε μετά το μεσαίωνα και πριν από την αστική δημοκρατική Επανάσταση στην Ευρώπη, είναι επίσης πηγή της ιδεολογίας μας.

Μετά απ'αυτά που είπα για τον Μαρξισμό κάποιος μπορεί να με ρωτήσει αν δέχομαι την υλιστική μαρξιστική αντίληψη για την ιστορία. Η υλιστική διδασκαλία του Μαρξ για την ιστορία είναι μια φιλοσοφική σκέψη για την οποίαν είμαι πολύ αδύνατος να κάμω κριτική. Είναι όμως παραδεκτόν από μελετητές πολύ πιο δυνατούς από μένα, ότι μερικές βασικές προβλέψεις του Μαρξ όσον αφορά την ιστορική εξέλιξη στον κόσμο δεν επαληθεύτηκαν, ότι ωρισμένες θεωρητικές θέσεις του κυρίως στην οικονομία είναι σαφώς ξεπερασμένες.

Στο έγχγραφο του φ. Παύλου Δίγκλη που συζητούμε διαβάσω ότι "το ΑΔΗΣΥΚ δεν προσεγγίζει την μαρξιστική διδασκαλία σαν δόγμα..." αλλά ότι "λαμβάνει υπόψη του τες αρχές του Μαρξισμού και τες χρησιμοποιεί σε συνδυασμό με τες άλλες πηγές έμπνευσης του σαν εργαλείο στες αναλύσεις του και στην επεξεργασία της πολιτικής του..." Αυτά γράφει το έγχγραφο που προτείνεται από τον Πρόεδρο μας και μερικά άλλα μέλη της Γραμματείας. Όλα αυτά είναι σωστά. Κάθε φιλοσοφική σκέψη - ορθή ή λανθασμένη - κάθε θρησκεία - αποδεκτή ή μη - όταν την χρησιμοποιάς σαν δόγμα, την μπασταρδεύεις, την φθείρεις.

Αυτό το ρητόν, (για τον μαρξισμό που δεν είναι δόγμα αλλά οδός προς έρραση), το άκουσα να λέγεται και να γράφεται από Ρώσους, από Γερμανούς, από Βούλγαρους από Κουκουέδες και από Ακελιστές θεωρητικούς. Όμως επί 70 χρόνια, αλλού επί 50 χρόνια, ο Μαρξισμός - Λενινισμός εφαρμοζόταν σαν δόγμα, εμπασταρδεύθη και διευθάρη και διεστρεβλώθη και οι περισσότεροι θεωρητικοί του κόσμου εξειροκροτούσαν.

Τώρα, το ρητόν αυτό το επαναλαμβάνουμε εμείς στο έγχγραφο του φ. Παύλου Δίγκλη και άλλων. Και ενώ το επαναλαμβάνουμε, στο ίδιο έγχγραφο πεφτουμε στο λάθος του δογματισμού. Με το πρόσχημα ότι η "αντίληψη για τον Σοσιαλισμό" όπως διατυπώνεται στο Προγράμμα μας "είναι ορθή, αλλά πάσχει από σοβαρή ασάφεια και ανεπάρκεια την οποίαν πρέπει να διορθώσουμε..." γίνεται η πρόταση "να προσδιορίσουμε πότε μπορούμε να λοχυρισθούμε πως έχουμε σοσιαλισμό αντί καπιταλισμού..." Η έννοια αυτής της πρότασης

είναι ότι πρέπει να πούμε, να προσδιορίσουμε, ότι αν π.χ. η κοινωνικοποιημένη ιδιοκτησία είναι το 40% ή το 45% του συνόλου των μέσων παραγωγής της χώρας, των υπηρεσιών, δεν έχουμε σοσιαλισμό αλλά καπιταλισμό. Αν η κοινωνικοποιημένη ιδιοκτησία καλύπτει το 60% ή το 80% των μέσων παραγωγής, της χώρας των υπηρεσιών τότε θα μπορούμε να πούμε ότι έχουμε σοσιαλισμό και όχι καπιταλισμό.

Αν αυτή η άποψη δεν είναι δογματισμός δεν ξέρω τι ακριβώς είναι.

Λευκωσία, 22 Γεννάρη 1992